

ความลึกซึ้งของบุญบาป

โดยพ่อท่านสมณะโพธิรักษ์

เรามาฟังธรรมกันต่อนะ เราสังเกตดี ๆ นะ ที่เรามาศึกษานี้ สังเกตให้ลึกซึ้งดี ๆ ว่า ขนาดคนอย่างพวกเราเนี่ย วันๆ หนึ่งก็ได้ศึกษา ปีแล้วปีเล่า เค้าเรียนกันเนี่ย เค้าเรียนกำหนด ชั้นประถมก็เท่านี้ปี ชั้นมัธยมก็เท่านี้ปี ปริญญาตรีก็เท่านี้ปีจบ ปริญญาโท ก็เท่านี้ปี ก็ทำรูปแบบอย่างนั้น ก็วิธีอย่างนั้น เดี่ยวพวกปริญญาเอก ก็อย่างนั้นจบ จบไว จบ มีจิต มีเขต มีขั้น แต่ของพวกเรา มาศึกษาธรรมะเนี่ย เราเรียนกันไป ปีแล้วปีเล่าๆ แล้วมันก็เป็นสาระที่แท้ด้วย เพราะงั้นสาระที่แท้ ที่จะได้นี้ มันไม่ง่าย ปีแล้วปีเล่า บางคนก็ได้ บางคนมันก็ไม่ได้ ๓ ปีแล้ว ๓ ปีแล้ว ๔ ปีแล้ว ๕ ปีแล้ว ก็เป็นอย่างนั้น ก็ไม่ได้ บางคนได้ ปีหนึ่งก็ได้มาก ๒ ปีก็ได้มาก ๓ ปีก็ได้มาก ไปเรื่อยๆ บางคนได้มากปีนั้น ไม่ใช่มาปีนี้ อะไรก็แล้วแต่ แล้วเราก็ยังมีจิตเขตที่จะเรียนไปอีก จนกระทั่งไม่รู้ล่ะ ที่สุดของเรา ก็จะต้องมี สาระล้ำๆ ของมันแท้ มีสัจธรรมของมันแท้ว่า เราเรียนแล้วเราจะได้ถึงที่สุด จิตสุด ที่ไหน เราเรียนอยู่ ก็ถือว่าอรหันต์โน้นแหละ แม้จะเป็นอรหันต์ผลของเหตุปัจจัย แต่ละเหตุปัจจัย มีสังโยชน์ ๑๐ ของแต่ละเหตุปัจจัย กิเลสแต่ละตัว มีสังโยชน์ ๑๐ ของกิเลสแต่ละตัว มันก็มีซ่อนอยู่ กิเลสทุกตัว หมดกิเลสทุกตัว ครบสังโยชน์ ๑๐ ทุกตัว จึงจะเรียกว่าพระอรหันต์

สมบุรณ์ แต่ยังไม่เป็นอรหันต์สมบุรณ์ ก็เป็นอรหัตผล หรือพระอรหันต์
ในระดับโสดา สกิทา ในระดับโสดา สกิทาก็สะสมไปในแต่ละกิเลส แต่
ละตัวๆไป มีอรหัตผลของกิเลสแต่ละตัว หรือสังโยชน์ ๑๐ ของกิเลส แต่
ละตัวเหมือนกัน มีไปเป็นขั้นเป็นตอนไป เป็นสาระที่ได้อาศัยจริงๆ เห็น
จริงๆ ไม่ง่าย เราเรียนกันไปนี้ ทั้งนั่งฟัง ทั้งพากันไปปฏิบัติ เกี่ยวเนื่องกัน
พยายามสอดส่องดูแลตักเตือนกัน ให้สัญญาแก่กันให้สังวรระวัง พยายาม
อุตสาหะวิริยะกัน มากมาย ไม่ง่าย เป็นการศึกษา ที่จะต้องสู้ทน
เหลือเกิน ใช้เวลายาวนาน ถ้าผู้ใดเข้าใจสาระสัจจะจริง ก็จะไม่มีปัญหา
กับชีวิต ชีวิตยิ่งได้มรรคได้ผลขึ้นไปบ้าง แล้วเราก็จะมีชีวิต ไปกับมรรค
กับผลนี้ เพราะการศึกษาของธรรมะนี้ ศึกษาแล้วมันได้อาศัย เป็น
กัมมปฏิสร โณ เป็นที่อาศัย ได้อาศัยกรรมนี้ อาศัยการประพฤตินี้ เป็น
กุศลกรรม ได้อาศัยจริงๆ เพราะมันเป็นการเกิดผล กัมมโยนิ เป็นการ
เกิดผลจริง กัมมพันธู แล้วมันก็จะต่อเชื้อ ต่อพันธูต่อเผ่าขึ้นไป จากเหล่า
กอพุทธ ไปจนกระทั่ง เป็นความสมบุรณ์ของพุทธ เป็นเหล่ากอ
จนกระทั่งโต จนกระทั่งเต็ม ก็เป็นได้เรื่อยๆ เป็นกัมมพันธู เป็นกรรม
กรรมเป็นเผ่า เป็นพันธู เห็นการกระทำที่จริง เกิดจากการเรียนปริยัติ
แล้วก็ปฏิบัติให้ถูกต้อง ให้มีการเจริญ มีภาวนามัย มีการเกิดผล เกิดไป
เรื่อยๆ จนกระทั่งสมบุรณ์ในผล แล้วก็ได้อาศัย เราได้น้อยเราก็ได้ อาศัย
เกิดน้อย ก็ได้อาศัยน้อย เกิดมากขึ้นก็ได้อาศัยมากขึ้น เกิดจนขั้นสมบุรณ์
ก็ได้อาศัยอย่างสมบุรณ์ มันได้อาศัยจริงๆ เราจึงเห็นว่า นี่เป็นสาระสัจจะ
ได้อาศัยอย่างแน่ อย่างเกษมด้วย ไม่เหมือนอย่างโลก เราไปเรียนวิชา

ทางโลก เราก็ได้อาศัยนะ วิชาความรู้ทางโลก ได้อาศัยไปแลกเงิน แลกทองมาหากิน เอาความสามารถความรู้ ในวิชาความรู้ทางโลก นั้นไปประกอบการ ไปปฏิบัติประพฤติก ไปทำงานทำการ แล้วก็แลกกัน กลับคืนมา เป็นการหมคค่า ยิ่งแลก เราก็ได้เรียนแล้วนะ ยิ่งแลก เอารายได้แลกกลับมา กับการงานที่เราได้ ทำให้แก่โลก แลกมาได้เท่าไร มันก็ยิ่งลดค่าไปเรื่อยๆ ถ้าแลกเกินค่าของมันจริง เราก็ขาดทุนไปเรื่อยๆ แลกเกินไปมากเท่าไร ยิ่งได้เปรียบ เอาเปรียบมากเท่าไร มันก็ยัง เป็นหนี้มากเท่านั้นๆ นอกจากค่ามันไม่มีแล้ว มันก็เกิน นอกจากว่า เรารู้ว่า เราไปรับแลกเปลี่ยนมาแล้วนี้ มันไม่ถึงค่าจริง สมมุติคุณค่ามันควรเป็น ๑๐๐ นี้ เรารับมาแค่ ๕๐ รับมาแค่ ๘๐ ๙๐ แล้วเราก็ยังมีส่วนเป็นกำไร อริยะ เป็นประโยชน์คุณค่า ให้แก่สังคมเขาอยู่บ้าง ถ้ารับมาเท่ากับค่าของมันจริง ค่า ๑๐๐ ก็รับมา ๑๐๐ เต็ม มันก็ไม่มีแล้ว เราก็ไม่มีประโยชน์อะไรแล้ว อย่างที่เราเคยอธิบายกันแล้ว

ถ้าอย่างเรามาทำงานนี้ เราก็มีภาระงาน อย่างทางธรรมะนี้ เรามาปฏิบัติธรรมนี้ มาเรียนรู้ ทุกวันนี้ เราก็ทำงานสร้างสรรค์ สร้างประโยชน์คุณค่าอะไรก็แล้วแต่ ที่จะทำขึ้นมา แม้แต่ในพวกเรากันเอง พวกเรานี่ ทำงานทอผ้าทอเสื่อ ที่ในนี้นะ ทอเสื่อ ทอเสื่อ เราก็จะเอามาใช้กัน มันก็ได้อาศัยกัน เป็นบุญเป็นกุศลอยู่ในนี้อยู่แล้ว เราไม่ได้รับค่าทอเสื่อ เราจะปิด จะกวาด จะถู เราก็ทำอยู่ในนี้ เราก็ได้อาศัย นี้คนในนี้ก็ได้อาศัยนี้ มาก คนข้างนอกมาอาศัยด้วยซ้ำไป หรืออะไรก็แล้วแต่ เราทำแล้วเสร็จ

ก็ไอ้โน่นไอ้นี้อีก มันก็ส่งทอดต่อไปให้ประชาชน งานการ โน่น งานการ
นี่ อะไรก็แล้วแต่ มันต่อเนื่องกัน มันอธิบายให้มันสมบูรณ์ได้ยาก คน
กวาดปัดถู เราก็ได้อาศัยที่นี่ แล้วคนที่อาศัยที่นี่ ก็ได้ไม่ต้องไปทำ แต่เอา
เวลาหรือแรงงานไปทำอื่น เอ้า! มาพับกระดาษ คนนั้นปัดกวาดก็ เออ! ดี
แล้วละ บางทีปัดกวาดที่นอนเราด้วยซ้ำ เราไม่ได้ปัดกวาด แม้ที่นอนเรา
เอง แต่คนนี่ไปปัดกวาดช่วย เออ! เราก็ไม่ต้องเอาแรงงานเอาเวลาไปปัด
กวาด เราเอาเวลาแรงงานมาพับหนังสือ หนังสือนี้ก็ประโยชน์แก่
ประชาชน มันก็เหมือนกับคนที่ปัดกวาดนั่นแหละ ช่วยเราไว้ แล้วเราก็
มาทำอันนี้ ก็เหมือนกับคนนั้นทำอันนี้ต่อเนื่องกัน อย่างนี้เป็นต้น เป็น
ลูกโซ่ มันเหมือนกับเค้าทำ คนนั้นเช็ดส้วมถูส้วม ไม่ได้มาพับหนังสือ
หรอก แต่คนนั้นก็มีส่วนเกี่ยวโยง ให้เราได้มาพับหนังสือ แล้วหนังสือก็
ได้ไปเป็นประโยชน์ ต่อประชาชนข้างนอก เพราะงั้น จะบอกว่า ที่นี้
เออ! เราไม่ได้มาพับหนังสือ ว้า! เราไม่ได้ทำประโยชน์ต่อคนข้างนอก
ได้แต่ไปเช็ดส้วม ถูส้วมอยู่ที่นี่ เราไม่ได้ไปทำสื่อสาธารณะออกไปให้
ประชาชน เราเลยไม่มีคุณค่า ไม่ใช่ซะ ฟังให้ดีนะ มันมีอิทัปปัจจยตา มัน
มีการต่อเนื่อง เพราะเหตุนี้ ต่อเนื่องไปหา เพราะเหตุนี้ๆ เกื้อกูลกัน
เป็นลูกโซ่สัมพันธ์อยู่ที่นี่ เพราะงั้นคนที่ทำอะไรภายในนี้ละ ถ้ารวมยอด
แล้ว ผลิตเพื่อประโยชน์ต่อประชาชน มันร่วมกันสาน ร่วมกันประกอบ
ร่วมกันสาน ร่วมกันประกอบอยู่ในนี้แหละ คนนั้นทำอันโน้น คนนี้ทำ
อันนี้ อะไรต่ออะไร เกื้อกูลกัน ประสมประสานกันไป เป็น
เครื่องจักรกล ที่มีความสำคัญ ทุกตัวเฟื่อง ทุกตัวจักร ทุกตัวชิ้นงาน มันก็

ผสมผสานกันไปคนละเล็กคนละน้อย หรือ คนละมากก็ยิ่งดี ผู้ใดทำมาก ผู้ใดได้ทำอะไรต่ออะไร ได้เป็นโล้เป็นพาย เป็นสิ่งที่จะต้อง อาศัยกัน แหละ จริงๆะ มันก็ยิ่งเป็นเนื้อหาสาระ

เราได้มารวมกันก็ดี หรือแม้ไม่รวม จะอยู่ข้างนอก รวมกันห่างๆก็ตาม ได้มา เชื่อมโยง สืบสาน สร้างสรร สร้างอะไรก็แล้วแต่เถอะ แม้แต่ไม่ใช่ เนื้อหาของหนังสือธรรมะโดยตรง ไม่ใช่เป็นตัวหนังสือธรรมะโดยตรง ไปทำกิจนั้นกิจนี้ อย่างที่ว่านี่ เราทำกันอยู่นี้เยอะเยอะไป บางคนช่วยอยู่ ตรงห้องเทีป บางคนช่วยอยู่ศาลาสุภาพ บางคนก็ช่วยดูแล ต้นหมาก รากไม้ พื้นแถว พื้นที พื้นดิน ปัดกวาด จัดโน่นจัดนี่ อะไรก็แล้วแต่เถอะ สารพัด ที่เราทำอยู่นี้ ของเรานี้ เป็นบริษัท หรือเป็นโรงงาน โรงงาน ก็จะมีผลเมืองอยู่ในนี้ มีประชาชน มีผลเมืองแหละ จะเรียกอะไร ผลเมือง นั้นแหละนะ อยู่ในนี้ ที่ได้ประกอบการ เป็นผู้ผลิต เป็นผู้สร้าง ซึ่งมีความสำคัญเหมือนกับบริษัท หลายบริษัท เค้ามีความสำคัญ ตั้งแต่ คนที่เป็นภารโรง คนเป็นภารโรง คนดูแลมุนนั้นมุนนี้ จัดโน่นจัดนี่ ไปจนกระทั่งถึง ผู้อำนวยการ ถึงผู้ที่เป็นประธานบริษัท มันก็โยงใยเกี่ยวข้องกันหมด ช่วยกันประกอบการ ผลงานรวมที่ประกอบการออกไปสู่ ประชาชนนั้น ทุกคนมีผล ทุกคนได้บุญร่วมกันหมด ทุกคนได้บุญร่วมกันหมด เพราะฉะนั้น ถ้าเราจะทำหน้าที่ไหน ถ้ากาละที่มันจะต้อง มาลงแขกกัน กาละที่จะต้องมารวมกัน สำคัญน้อยชิ ใ้โน่นใ้นี้ขาดแล้วนะ ขาดแคลนแรงงาน แล้วก็ตอนนี้ก็ เร่งรัดพัฒนา เพราะอันนี้ขาด

แคลน ก็เป็นคนที่มีปัญญาทางเศรษฐศาสตร์ ปัญญาทางเศรษฐศาสตร์ รู้ว่า อ้อ! ตอนนี้นี่เราควรจะต้องมาร่วมสร้างอันนี้ ร่วมผลิตอันนี้ เพราะอันนี้ เป็นความจำเป็น เป็นความสำคัญเร่งด่วน เป็นกาละที่จะต้อง รีบไปช่วยกันสร้างสรรอันนี้ออกมา ผลิตให้มัน เวลาให้มันทันกับเรื่องราว ให้มันทันกับเหตุการณ์ ทันเวลา ทันเรื่องราว ทันเหตุการณ์ เหตุการณ์นี้เวลานี้ วาระนี้ เออ! อันนี้มันจะต้องเร็ว อันนี้จะต้องไป ได้ใช้งานที่จะได้ประโยชน์ทันการ เรามีปัญญาทางเศรษฐศาสตร์รู้ว่า เออ! อันนี้จะต้องเป็นความต้องการ เป็นอุปสงค์ เป็นความต้องการที่รีบด่วน เราก็มาใช้แรงงานกับอันนี้ ผลิตอันนี้ ช่วยกันทำงานอันนี้ โอ้! ตอนนี่ มันรกมาก ต้องรีบมาช่วยกัน รีบปัดรีบกวาด ตอนนี่ จะต้องช่วยกันยกกุกฏี เพราะต้องอาศัยแรงงานนี้ ถ้าไม่ทำอันนี้ มันก็ไม่ใช้กาละแล้วนี่ ต้องรีบมาทำ เพราะเดี๋ยวก็เสร็จแล้ว ถ้าไม่เสร็จ มันก็ยังไม่ใช้กาละแล้วนี่ ต้องรีบมาทำเดี๋ยวมันจะไม่เกิดความสมบูรณ์มารวมกันพอสมควร มากเกินไป เราก็ไม่เอา มากเกินไปแล้ว คน แรงงานเกิน ก็เอา ไปแยกย้ายมาแล้วด้วย ก็แยกย้ายไปทำอื่นต่อ ถ้ามันยังพอ มารวมกันซะ เพราะฉะนั้น ถ้าเพื่อเราเข้าใจในเศรษฐศาสตร์พวกนี้นะ จะเป็นงาน ที่จะต้องอาศัยกำลังคนนี่ละ ไม่ต้องมีเครื่องทุ่นแรง ไม่ต้องมีเครื่องเทคนิคอะไรมากมายนักนี่ กำลังคน แล้วเรามีปัญญาญาณทางเศรษฐศาสตร์ดังที่กล่าวนี้ โอ๊ย! งานของเราที่เรียบร้อยไปหมดแล้ว พอบอกว่างานนี้มาช่วยกันหน่อย มากันพิบ ถ้าเหลือ เราเห็นแล้วใครสำคัญ ใครดี ก็ดูหน้าดูตากัน คนนั้นคนนี่ เออ! คนนี้เหมาะสม คนนี้สำคัญ เอา ควรเข้ามาช่วย เต็มแล้ว พอแล้ว

เฮ้! แยกย้ายกันไปทำอื่นต่อ ไม่ต้องมารุมล้อมกันอยู่อย่างเก่า หรือ
บางครั้ง มันต้องการกองเชียร์บ้าง เออ มีบ้าง เชียร์ก็เชียร์นิดหน่อย ไม่
ต้องตั้ง cheer leader เข้ามาต้อง แหม! ฮูลา ฮูลา ไม่ต้องก็ได้ บางงานมัน
ต้อง ฮูลา ฮูลา เหมือนกัน นะ ต้องมี cheer leader ต้องมีการ โอ้วๆ มี มี
เหมือนกัน บางทีเอาตมาไปทำหน้าที่ หน้าเชียร์อยู่บ่อยๆเหมือนกัน ใน
บางงานนะ ไม่ได้แบกด้วยหรอก ไปเป็นหัวหน้าเชียร์นะ มีบางงาน มีนะ
คุณอย่านึกว่าเป็นเรื่องเหลวไหลนะ มันเป็นเรื่องจริงนะคุณ มันเป็นเรื่อง
จริง มันเป็นเรื่องน้ำใจ มันเป็นเรื่องปลุกกำลัง มันเป็นเรื่อง สิ่งที่จะเกิด
อย่างน้อยน้ำใจมันเกิด เห็นมัย มันรู้สึกสบายใจ มันสนุกสนาน มัน
เพลิดเพลิน มันไม่ใช่เรื่องยากเรื่องเย็น มันยากละในงาน มันยาก มัน
อาจจะยาก แต่มันเป็นเรื่องง่ายขึ้นได้ มันเป็นเรื่องที่มีพลังเสริมขึ้นมาได้
มันเป็นเรื่องของสามัคคีธรรม มันเป็นเรื่องของจารีตประเพณี
วัฒนธรรม เป็นเรื่องของมนุษย์พึงรู้ และพึงกระทำความ หรือกระทำกิจ
กระทำรูปแบบ กระทำอะไร ที่มันเป็นลักษณะออกมา เป็นลักษณะที่น่า
เอ็นดู หรือน่าชมชื่นในลักษณะที่ดี

นี่พวกนี้เอาตมาพยายามชอย พุคละเอี้ยคลอ อะไรต่ออะไรให้ฟัง จะ
เห็นได้ว่าลักษณะเหล่านี้ อย่างนี้ก็ไม่สำคัญ เอาตมากำลังพูดถึง ความ
ลึกซึ้งของ บุญและบาป บุญคืออะไร บุญคือ การชำระความชั่ว หรือการ
ชำระกิเลส ความชั่วคืออะไร ความชั่วคือ กายกรรมก็ดี วจีกรรมก็ดี อันที่
ไม่ลงตัว อันที่ไม่เหมาะสม ความชั่วนี้เอาความกลางๆ นิยามความ

กลางๆ ความชั่วคือ กรรมกิริยา อันที่นำไปแล้วมันไม่ดีพร้อม มันไม่ดี
สุด มันยังไม่เหมาะสม แม้มันจะดีมาก มันยังไม่ดีอยู่บ้าง มันก็คือชั่วอยู่
บ้าง ดีมากก็มีส่วนดี แต่ส่วนที่ยังไม่ดีสมบูรณ์ ก็คือส่วนที่ ยังบกพร่อง
อยู่ ก็คือยังชั่วอยู่นั่นเอง ยังไม่ดีนั่นเอง คืออะไร คือกายกรรม วาจากรรม
มโนกรรมทั้งหมด คือสิ่งชั่ว หรือสิ่งไม่ดี หรือเรียกว่าทุจริต หรือจะ
เรียกว่าอกุศลก็ยิ่งได้

บุญคืออะไร บุญก็คือสิ่งที่ดี ดีมากดีน้อยก็แล้วแต่ ดีจนกระทั่งสุด ได้สัด
ได้ส่วน พอเหมาะพอเหม็งเลย สัมมาที่สุด มัชฌิมาที่สุด ได้คุณค่าที่
สมบูรณ์ที่สุด ประโยชน์สูง ประหยัดสุดที่สุด ก็คือบุญ อะไรที่ยังพร่องๆ
มันยังไม่เต็ม ก็มีสวนนั้นแหละ คือมันยังไม่ดีไม่งาม หรือจะเป็นทุจริต
หรือจะเป็นอกุศล หรือยังเป็นตัวชั่วตัวบาป ตัวไม่ดีไม่งามอยู่ บ้าง แต่
ค่าเฉลี่ยแล้วดี ดีมาก ก็เรายังไม่รู้ อะไรที่บกพร่องก็ต้องยกไว้ แต่ถ้าเรา
รู้อยู่ มันยังไม่ดีก็เพียรให้มันดี บางทีเรารู้นะ ดีกว่านี้ มันต้องทำอะไร
แต่มันทำไม่เป็น มันยังทำไม่ได้ มันยังไม่มีสมรรถภาพพอ เราก็พยายาม
หรือ มันมีสมรรถภาพพอ แต่ใจเรายังไม่ยอมทำ ต้องสำคัญตรงนี้ ใจเรา
ไม่ทำให้มันเต็มใจทำไม เราไม่ยอมคิดมันไว้ ทำได้นะ ช่างมันเหอะ ทำ
แค่นี้ ไ้คนอื่นมันน่าเคาะกระบาล มันไม่ทำไม่ได้ มันก็เป็นความจำนน
นะ มันไม่มีความสามารถก็เป็นความจำนน มันยัง เอ้อ! มันอยากจะทำ
ให้ดี แต่มันยังทำไม่ได้นะ ทำไม่เป็น มันยังไม่เก่ง มันยังด้อยสมรรถภาพ
ไ้ยังงี้มันก็เป็นความจำนน ก็แล้วไป ก็น่าเห็นใจอยู่ แต่ไ้คนที่ทำได้นะ

แต่มันไม่ทำ เวลาที่มี โอกาสก็มี แต่มันไม่ทำ ทำงี้ เสียไม่ได้ กังงี้ ใฮยังงี้
มันน่าเคาะกระบาล นี่มันบุญยังไม่เต็ม ทำไมโง่ สิ่งนั้นมันดีไซ่มัย ดีแล้ว
ทำไมไม่ทำ นี่กิเลส เห็นมัย กิเลส กิเลสขี้เกียจๆ ไม่เต็มใจ อาจจะโทสะ
ไม่ชอบ ใฮโน่นใฮนี้ ประชด แกล้ง หรือโดยเฉพาะไม่ยอมทำ ขี้เกียจ
นั่นโดยตรงเลย ตัวเรา ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ถ้ามันไม่ขี้เกียจ เราก็โทษคนนั้น
แหม! เราไม่ชอบหน้าคนนั้น เราไม่ชอบงานนี้ เราไม่ชอบโอกาสหรือ
สถานที่นี้ อะไรก็แล้วแต่ ไปเที่ยวได้เกลียด ไปโทษใฮนั่น ไปโทษใฮนี้
ก็คือความโง่ของเรา ไปโทษเขาทำไม ไปโทษใฮโน่นใฮนี้ทำไม โทษ
ให้มันบกพร่อง เราเองก็เป็นผู้บกพร่อง ไม่เจริญ เพราะเราจะสร้างบุญ
ได้มาก ก็เพราะเรา เรียนรู้ รู้กิเลส รู้ใฮอะไรๆที่มันยังพร่อง ยังไม่เข้าท่า
พวกนี้ นี่อาตมาวิเคราะห์ให้ฟัง คิดให้ดีขึ้น นี่อาตมาวิเคราะห์ให้ฟัง คิดดู
ดีๆ มันก็เป็นเรื่องอย่างนั้นเท่านั้นเอง

ทางสมรรถภาพ ทางกายภาพ ทางฝีมือความสามารถ มันก็อันหนึ่ง ทางจิต
วิญญาณมันก็อีกอันหนึ่ง ทางจิตวิญญาณมันก็ด้านอย่างนั้น ตัวนี้แหละ
ปรับให้ดี ถ้ากายกรรมมันได้แค่นั้น สมรรถภาพทางกายมันได้แค่นั้น
มันก็เรื่องเท่านั้น เราก็พยายามเต็มที่แล้ว เก่งเท่านี้ ใจเราเต็มแล้ว มันก็จบ
ไป ให้มันเต็มได้ที่จิต จิตมันยังทำได้นะ ฝีมือทางกายภาพ ใฮโน่นใฮนี้
มันได้นะ แต่จิตมันไม่เต็ม มันย่อๆหย่อนๆ มันประชดประชัน มันไม่เอา
เรื่อง มันไม่เอาเต็มที่ นั่นต้องโทษตัวเอง แล้วก็ปรับ ใฮจิตตัวนี้ เราต้อง
ปรับได้ ถ้าเราเอาความสูญเสีย หรือว่าความบกพร่องพวกนี้คืนมาได้นะ

เราจะเจริญขึ้นอีก มันไม่ใช่เจริญแต่ทาง การสร้างสรรค์ เท่านั้นนะ ที่
อาตมาพูดถึงจิตนี้ มันเจริญทางธรรมนะ กายกรรม วชิกรรม ก็ประกอบ
ไปด้วยจิต ไม่ใช่ว่าจิตไม่มี กายกรรมมันพูดเอง วชิกรรมมันพูดเอง ไม่
คนละเมอ ยังมีจิตเป็นตัวสำคัญเลย ไม่ได้หมายความว่า คนละเมอนี้ จิต
ไม่รู้เรื่อง ไม่ใช่จิตเป็นตัวประกอบ พูดเอง ไม่ใช่ คนละเมอที่พูดออกมา
ก็ตาม กายกรรมที่ทำออกมาก็ตาม ละเมอออกมา ทำยัง โง่ยังงี้ จิตเป็น
ตัวกำหนด จิต จิตใต้สำนึกมันทำ โดยที่เราไม่สามารถควบคุมมัน แต่มัน
มีตัวกลไกรู้ เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ คนละเมอบางคน ทำอะไร ถูกต้อง
ได้หมดเลยนะ เรียบร้อย มานอนหลับไม่รู้ตัว พอตื่นขึ้นมา เอ๊ะ! ใครทำ
ตัวเองทำแท้ๆ ละเมอไอ้โน่น ละเมอไอ้นี้ บางทีทำ สติมันไม่ค่อยเต็มนัก
บางทีจิตใต้สำนึกมันไม่ค่อยเต็ม ทำไปบกๆพร่องๆ ไม่ค่อยเรียบร้อยดี
นัก ก็เรียกว่า คนนี้มีสติไม่ค่อยเต็มดี ไปทำโดยที่เรียกว่า จิตตัวที่ทำนะ
มันรู้ แต่สติที่ควบคุมไม่ดี บกๆพร่องๆ ขาดๆตอน ขาดช่วงอะไร ก็ได้
มันก็เลย เป็นของที่ถูkmั่ง คิมั่ง ไม่คิมั่ง เลอะๆเทอะๆมั่ง เสียๆหายๆมั่งก็
ได้ คนละเมอนี้ บางคนทำไม่ได้เต็มที่ บางทีทำเรียบร้อยได้ดีหมดเลยนะ
คนละเมอนี้ ละเมอไปทำเรียบร้อย เสร็จแล้ว ก็นอนพับ อยู่ตรงนั้นก็มี
หรือกลับมานอนอย่างเรียบร้อยอีกนะ รู้เสียด้วยนะว่าที่นอนอยู่ตรงไหน
มานอนเรียบร้อย ตื่นขึ้นมา เอ้! ใครมาทำ ตัวเองนะทำ มีใครเคยเป็นมั่ง
มัย ในนี้มีมัย ใครเคยละเมอ ลุกขึ้นมาทำโน่นทำนี่ยังงี้ ตัวละเมอตักน้ำ
ใส่ตุ่มจนเต็มตุ่ม ขึ้นไปนอน ตื่นขึ้นมา เอ้! ใครมาตักน้ำใส่ตุ่ม ยังมีเลย มี
จริงนะ คน มีจริง เคยมีๆ ละเมอนะ ตักน้ำใส่ตุ่มจนเต็มตุ่ม ไม่รู้ตัว ตื่น

ขึ้นมา เอ! ใครตักน้ำใส่ตุ่ม ไม่รู้เรื่อง ยังงี้ก็มี ละเมอ บ้าๆบอๆอะไรก็มี
ไอ้บ้าๆอีกเยอะ พุค บางทีพุคไม่รู้หรอกนะ ไม่รู้เรื่อง คนที่คอยอยู่ตอนที่
เค้าไม่หลับ คนไม่หลับ แหม! คนละเมอนี้พุคนะ ตอบความใหญ่เลย
แหม! โต้ตอบได้เลยนะ พร่องๆแพรงๆมั่ง บางทีสติมันไม่เต็ม ได้มั่ง
ไม่ได้มั่ง ชื่นนั้น ชื่นนั้นะ พุคออกมาแล้ว คนละเมอนี้จี้ม๊กของจริง
(หัวเราะ) จี้ม๊กของจริง จับความ จับอะไรได้ จากละเมอๆของจริงนะ
มันออกมาจากจิต มันไม่มีอะไรอำพราง มันไม่มีตัวละครเล่น ตัวเล่น
เหลี่ยมอะไร กันๆไว้ จี้ม๊กจะได้ของจริง ดึกๆซักเอา อีตอนคนละเมอนี้
จี้ม๊กจะได้ของจริง บ่อยๆ พุคก็ตาม กายกรรมก็ตาม มันมีจิตเป็น
ตัวกำหนด เป็นตัวที่คอยคุม เป็นตัวที่จัดการออกมา ทั้งนั้น เพราะฉะนั้น
เราสังวรกาย สังวรวาจา นี้ เป็นจิตสังวรเมื่อใดเราก็ได้สังวร เราได้
ควบคุม ได้อบรม อบรมจิตด้วย อบรมกายวาจาด้วย อบรมจนเป็น
อัทธโนมัตติ จนเห็นด้วยญาณปัญญา เพราะว่า เราอบรมแล้วทำยังงี้ มันดีมัย
เล่า กายกรรมอย่างนี้มันดีมัยละ ญาณปัญญาเราก็ต้องเช็กตาม ตรวจสอบ
ว่า เอ้อ! ดีนะ เราทำกายกรรมอย่างนี้ดี ทำวจีกรรมอย่างนี้ดีนะ
องค์ประกอบอย่างนี้ เมื่อนั้นเมื่อนี้ มีผลอย่างงี้ๆนะ โอ๊ย! เรียบร้อย เรา
ก็จะได้ผล จะได้ประโยชน์มากมาย นี่เป็นความลึกซึ้ง ที่เราจะต้อง
พากเพียรขึ้น เราจะต้องกระทำขึ้น จริง เรียนรู้จริงๆนะ ในความลึกซึ้ง
ของบุญ ที่อาตมาพูดกับพวกคุณนี้ ในความลึกซึ้งของบุญ ในความลึกซึ้ง
ของบาป จะเรียกภาษา สองภาษานี้ เราก็ไม่ต้องให้เลอะเทอะอะไรจน
กระทั่งเข้าใจไม่ได้ เรียนให้ดี

บาปก็คือไม่ดี บกพร่องนั่นเอง มันเป็นสิ่งที่ไม่ดี ออกุศล โดยเฉพาะตัวที่
ทำเหตุ ให้มันเกิดบาป ตัวที่มาเหตุใหญ่ก็คือกิเลส กิเลส ตัณหา อุปาทาน
ตัวผีร้าย เพราะฉะนั้น ถ้าเผื่อว่าเราเอง เราได้อบรม ควบคุมอย่างแท้จริง
แล้ว เราจะลึกซึ้งละเอียดขึ้น ชีวิตของ เราจะมีกายกรรม วชิกรรมดี
เพราะมโนกรรมดี บอกแล้วว่า กายกรรม วชิกรรม ก็เกิดมาจากจิต
วิญญาณ เป็นตัวประธาน เป็นตัวสำคัญ เพราะฉะนั้น อย่าไปประมาท
อย่าไปดูถูกว่า การสังวรกาย สังวรวาจา นี้ เป็นเรื่อง เหลวไหล อย่าไป
ประมาท จริง ในกายกรรมบางอย่างนี้ สำหรับผู้ที่ติกลับ กายกรรมดู
เหมือน ท่านมาทำสิ่งนี้ ดูเหมือนเราว่ามันไม่ดีนะ ไม่เหมาะสมตามสูตร
หยาบๆนะ สูตรต้นๆ ไปทำกรรมกิริยาอันนี้ ดูเหมือนว่าท่านทำไม่ดี แล้ว
เราก็เลยเห็นว่า เอ! อย่างงี้ก็ จิตวิญญาณอย่างงี้ก็ต่ำไซ้ ซึ่งมันมีสภาพติกลับ
แบบนี้ ปฏิณิสตคคะ สลัดคิน ติกลับ มันมีเหมือนกัน แต่ว่าท่านทำนั้น
ไม่ได้เพื่อตัวเอง ท่านทำเพื่ออนุโลมไปอย่างนั้นอย่างนี้ เพื่อที่จะให้เป็น
ประโยชน์แก่คนอื่น สร้างสรร ส่วนคนที่ทำกายกรรมอย่างนั้น วชิกรรม
อย่างใดของตนเองอยู่ เพื่อที่สังวรระวัง ชัดเกลตาตนเองนั้น มันก็ชัดเกลตา
หรือบางที เรากระทำสิ่งใดอยู่ กายกรรมก็ดี วชิกรรมอะไรก็ตาม ทำแล้ว
เรำบำเรอ กิเลสเราอยู่ เพราะถ้าเผื่อเรำยังบำเรอกิเลสเราอยู่ ในกายกรรม
ใด วชิกรรมใดนั้น สิ่งนั้นก็เป็ทุจจริต แค่ำบำเรอ นะ ฟังให้ดี แค่ำบำเรอ
กิเลสเราอยู่ บำเรออารมณ์เราอยู่ ก็เป็นทุจจริต เพราะฉะนั้น ถ้าผู้ใด ที่ท่าน
ทำแล้ว ไม่ได้บำเรอแล้ว แม้เราจะดูรูปของกายกรรม รูปของวชิกรรม ดู

เหมือนว่ามันต่ำ แต่ท่านไม่ได้บ้ำเรอหรือ ท่านมีเจตนารมณ์เพื่อผู้อื่น
เพื่ออันนั้นอันนี้ แต่ทำให้เค้าไป ไม่ได้บ้ำเรอเลยนะ อันนั้นบริสุทธิ์ใจ
และอนุโลม ปฏิโลม ตามความเหมาะสมเพื่อผู้อื่น ไม่ได้เพื่อตนเลย
เพราะฉะนั้น จะให้ผู้ที่ดีนี้ ทำแต่คืออยู่ตลอดเวลาเลย คนอื่นก็ตามไม่คิด
ไม่มีฐาน ไม่มีขั้นบันได ไม่มีขั้นต้น ชั้นกลาง ชั้นปลาย ให้แก่คนนั้นคน
นี้เลย ให้เค้าทำเอา เค้าก็ทำไม่ถูก เค้าก็ทำไม่ได้ เราทำได้ดีกว่า ก็ทำให้
เค้าบ้าง เค้าได้อาศัยเป็นขั้นเป็นตอนเป็นฐานเป็นฐานะ ไตรระดับขึ้นไป ก็
เป็นขนาด เป็นขั้นเป็นตอนอยู่ อย่างนี้เป็นต้น

เราต้องรู้ เรียนรู้ความลึกซึ้งพวกนี้ โดยเฉพาะตัวเราเองนะ อย่าโกหก
ตัวเอง อย่าหลอกตัวเอง อย่าตีกินตัวเอง ตัวเองตีกิน ต้องรู้ให้ได้ว่า กรรม
กิริยาอย่างนี้ เราบ้ำเรอตน แล้วก็หลอกคนอื่นซ้อน เคยพูดตั้งไม่รู้กี่ทีแล้ว
นอกจากตนเองรู้อยู่ว่า นี่ตัวเราบ้ำเรอตน แล้วยังโกหก คนข้างนอกอีก
โกหกคนอื่นเสียอีกว่า ฉันจิตว่าง ฉันไม่ได้ทำเพื่อตนหรือ อะไรต่อ
อะไร ต่างๆนานา ก็ได้บาปใหญ่เข้าไปอีก บาปซ้อนบาปซ้ำเข้าไปอีก ก็
ระวัง

สิ่งใดที่เราทำแล้ว อะไรต่ออะไร เพื่อผู้อื่น ไม่ได้บ้ำเรอตน อะไรจริงๆ
แล้ว มีเจตนารมณ์ที่ถูกต้องตรงแล้ว ก็สบายใจได้ ไม่มีปัญหา แต่ข้อ
สำคัญ ต้องตรวจตราให้ดีว่า อารมณ์บ้ำเรอตนนี้ ไม่ได้รู้ได้ง่ายๆ ไม่ได้
ง่ายๆนะ อารมณ์บ้ำเรอตนนี้ ไม่ง่าย แล้วยิ่งลำเอียงเข้าข้างตน

เปลอๆ ไพลๆ ตรวจตราหวัๆ ตรวจตราลวกๆ ตรวจ อ่านจิตวิญญูณ
ของเราลวกๆ มันก็ยังไม่ชัด ยิ่งไม่รู้ง่ายเลย ก็ไม่เข้าทำนะ

ทุกวันนี้ เราได้ศึกษา ได้อบรม ได้พากเพียร ปฏิบัติกันมาแล้วนี้ เราได้
กายกรรม วชิกรรมที่สี่ขึ้นมาพอสมควร แต่ยังมีภารกิจซึ่ง สร้างบุญ
ประกอบบุญ ยังกุศลให้ถึงพร้อม ไปอีกๆ ลดให้เนียน ให้สนิท ให้
ลึกซึ้ง บอกแล้วว่า บาปหรือความไม่ดี หรือว่าสิ่งที่บกพร่อง อกุศล
ทุจริตนี้ ยังมีขั้นตอนหยาบ กลาง ละเอียด ลึกซึ้งอีกมาก ที่เราจะต้อง
เรียนรู้ แล้วก็พัฒนาฝึกฝนเพิ่มเติมขึ้นไป เพราะฉะนั้น เราเรียนไปเถอะ
วันแต่ละวัน แต่ละวันๆ เราเรียนกันไป เพิ่มเติมกันไป คนนั้นช่วยกัน คน
นี้ช่วยกัน แนะนำกันไป เราก็ไต่ร่องตรวจตราเอา อะไรที่จะประพฤติ
ปฏิบัติ แก่ตนๆ ก็ทำกันไปเรื่อยๆ เรื่อยๆ ถ้าเราแน่ใจว่า เราได้มาทิศทาง
ที่จะมาศึกษามหาวิทยาลัยชีวิต เป็นมหาวิทยาลัยของอริยะ มหาวิทยาลัย
ของอริยะแล้วจริงนะ เราศึกษาแล้ว เราจะประเสริฐจริง ประเสริฐอย่าง
ที่ ทิศทางพระพุทธเจ้าพาเป็นเลย เราก็สุขเกษม สุขอย่างเกษม สุขอันเกษม
คนอื่น ก็ไม่ได้รับการเบียดเบียนจากเราเลย เราไม่ได้เบียดเบียนใคร มีแต่
เกื้อกูลเขา มีแต่จะได้ประโยชน์คุณค่าแก่เขา และยิ่งศึกษา เราก็ยิ่งจะเป็น
ผู้ที่ มีคุณค่าประโยชน์แก่เขาเรื่อยไป เราก็ยิ่งสุขสนิท เนียนๆ แม้จะเหงื่อ
แตก ยืนทำงานร้อนหนักอยู่แท้ๆ ก็ยังสุขสนิทเนียนที่ใจ คุณจะรู้ว่า
ปรมมังสุขัง มันยิ่งกว่าสุข หรือมันบรมสุขนี้ ปรมมังสุขัง คือบรมสุข ถ้า
ไม่ได้เรียนรู้ ว่า โลกก็สุขกับวูปสโมสุข สุขที่ว่างจากกิเลสแล้วนี้ มัน

ต่างกันอย่างไรนี่นะ ถ้าไม่ได้อันนี้แล้วนะ เค้าจะไม่รู้ มันจะว่างอยู่ อย่าง
นั้นนะ บรมสุขนี่ มันจะว่างอยู่อย่างนั้น จะทำงานหนักอยู่ขนาดไหน จะ
ร้อน จะลำบากขนาดไหน มันก็ว่างอยู่นั้นนะ มันก็บรมสุขอยู่นั้นนะ มัน
ต่างกับโลกียสุข เสพสม มันรสเป็นธรรมรส เป็นวิมุตติรส อยู่อย่างนั้น
แหละ เพราะฉะนั้น ใครรู้ คนนั้นก็รู้ ตถตา มันเป็นเช่นนั้นแหละ นั่น
แหละ อย่างไรก็ตามก็ต้องมีข้อนั้นเสียก่อน นะ ไม่มีอยู่อย่างนั้น อย่าไปเคา
ตถตา แบบอะไรๆ เป็นอย่างนั้น ตามคะเนคำนวณ ตามเหตุผล ไม่ใช่ อัน
นี้ไม่ใช่เหตุผลนะ ประมัตถสัจจะนี้ ไม่ใช่เหตุผล สัจจะของตถตา ของ
ประมัตถนี้ มันจะต้องมีสภาวะนั้นรองรับ มีสุญตา มีจิตว่าง มีความเบา
ความง่าย เป็น วุปลโมสุข สงบสนิทอยู่ มันก็เป็นอย่างนั้นละ คุณไป
ศึกษาอ่านดู จับตัวสภาวะนั้นให้ได้ ที่ในตัวนั้น อ้อ! มันว่าง มันวุปลโม
สุข มันบรมสุข มันสบาย มันไม่เดือดร้อน ใครจะมาพูด กระทบ
กระทบกระเทือนอะไร ก็มีญาณปัญญา รู้ ตื่น แต่ก็เบิกบานอยู่อย่าง
นั้นนะ รู้ ตื่น เบิกบาน แล้วก็มีการพิจารณา ไม่ใช่ฟังเค้าแล้วก็โยนทิ้ง ฟัง
เค้าแล้วก็โยนทิ้ง ไม่ใช่ ฟังแล้ว ก็เอาพิจารณา แว่วไว เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น
อ้อ! มีข้อมูลเพิ่มเติม อ้อ! อันนี้มีเหตุผล อันนี้มีเหตุผลเก่า อันนี้มีเหตุผล
ใหม่ ข้อมูลใหม่ เออ! ดี ข้อมูลนี้ เอ้! น่าคิดนะ เอามาเปรียบ เอามาเทียบ
เอามาพิจารณาแล้ว เอ้! รู้สึกมีผล มีผลกระทบ มีผลจะบวกลบคุณหาร
ขึ้นมาได้ บางอย่าง มีแต่เสริมหนุนให้ดีขึ้น บางอย่างก็มาต้านไปบ้าง ลบ
ไปบ้าง อะไรพวกนี้ เราก็จะเกิดญาณปัญญา เรื่อยไป ยิ่งทำยิ่งสร้าง ยิ่งมี
คนให้ข้อมูลเหตุผล ตีเทียนบ้าง อะไรก็แล้วแต่ ชมเชยก็ตาม มันก็เป็น

ข้อมูลต่างๆ ก็ยิ่งทำให้เรา รู้ความจริง ลึกซึ้งขึ้น เพิ่มเติมขึ้น นับวันฉลาด
เฉลียวยิ่งขึ้น เป็นผู้เฉลียวฉลาด ที่รู้ความจริง เราก็ยิ่งมั่นใจ ยิ่งหนักแน่น
ยิ่งเห็นความจริง ยิ่งยืนหยัดอยู่ในฐานของความจริง มันยิ่งเห็น มันก็ยิ่ง
มั่นคง มันก็ยืนหยัด ในความจริงขึ้นไปเรื่อยๆ นี่เป็นรายละเอียด ที่เรา
กำลังศึกษา เป็นไปอยู่ ทุกวันทุกวันเป็นไป ถ้าใครเข้าใจผล หรือใคร มี
เนื้อหาของความจริงพวกนี้ มากขึ้นๆ แล้วคุณก็ฟังธรรมะของอาตมานี้
ง่าย ฟังธรรมะของอาตมาสบาย เข้าใจยิ่งขึ้น ฟังที่ไรก็ โอ้! เบิกบานร่าเริง
ฟังที่ไรก็ลึกซึ้ง ฟังที่ไรก็ยิ่งได้อานิสงส์ ฟังที่ไรก็ยังมีกำลังใจ มีฤทธิ์ มี
อิทธิบาท มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสาไปเรื่อยๆ นั่นเป็นเครื่องแสดง
ความเป็นสมณะ เราก็ได้ก่อเกิดสมณะขึ้นเรื่อยๆ สมณะ โตขึ้นๆ เพราะ
มันมีอิทธิบาทเจริญขึ้นเรื่อยๆ อิทธิบาทเป็นเครื่องแสดงสมณะ เพราะ
อิทธิบาท มันก็จะเกิดสภาพว่าฉันทะ เบิกบาน ยินดี มีความเพียร วิริยะ
จิตตะ เอาใจใส่ๆ ในชีวิต ชีวิตของเราเนี่ย มีชีวิตอยู่กับการงาน ตื่นขึ้น
มาก็ทำงานสร้างสรรค์ไป มีชีวิตเกี่ยวข้องกับอะไร ก็มีชีวิตชีวา ไม่ได้เป็น
คนเหงาหงอย ไม่ได้เป็นคนทะเลาะแหยะ ไม่ได้เป็นคนย่อหย่อน
เหยาะแหยะ แต่เป็นคนกระปรี้กระเปร่า แข็งแรง ปราดเปรียว
แคล่วคล่อง มีกำลังวังชาสร้างสรรค์ สามารถ โอ้! สร้างได้ดี แว่วไว ปราด
เปรียว ทำได้แคล่วคล่องดีจริงๆ มันจะยิ่งเป็นอย่างนั้นขึ้นไปเรื่อยๆ
มนุษย์จึงเจริญ ไม่ใช่เฉื่อยๆและๆ รอวัน เดียวเมื่อไหร่พระอาทิตย์จะตก
รอเวลาว่า เมื่อไหร่ มันจะได้กินได้อยู่ เมื่อไหร่จะได้ดูทีวีโอ เมื่อไหร่จะ
ได้นอน มันจะไม่เลยนะ มันจะไม่มื่ออะไรที่กำหนดเรา มันจะไปตาม

วินาที มันจะไปตามยิ่งกว่าวินาทีอีก ไปตามโอกาส เวลาของมันไป เบิก
บาน ร่าเริงของมันไป เรื่อยไปๆๆ สบายๆไป

ถอดโดย บ้านพลังธรรม ๒๓ มิ.ย. ๓๑

ตรวจทาน ๑ โดย สิกขมาต ปราณี ๒๕ มิ.ย. ๓๑

พิมพ์และตรวจทาน ๒ โดย นางวนิดา วงศ์พิวัฒน์ ๒๓ พ.ย. ๓๒